

CZU: 343.37:343.72:343.21(478)

[https://doi.org/10.59295/sum3\(183\)2025_19](https://doi.org/10.59295/sum3(183)2025_19)

UNELE ASPECTE PRIVIND CORAPORTUL DINTRE ART. 238 ȘI 190 DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

*Andrei STRATAN,**Universitatea de Stat din Moldova*

Elucidarea aspectelor contradictorii în calificarea normelor constituie o parte importantă în efectuarea cercetării juridico-penale a unei infracțiuni. Nu reprezintă excepție infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM care prin structura complexă a elementelor constitutive generează anumite întrebări firești în cazul concurenței cu norma stabilită la art. 190 CP RM. Efectuarea unei delimitări este necesară, deoarece similaritatea între aceste infracțiuni creează dificultăți nu doar sub aspect doctrinar, dar și organelor de înlăptuire a justiției. Astfel, este imposibil de format un tablou întreg și clar în ceea ce privește lupta cu fenomenul dobândirii ilegale a creditelor sau împrumuturilor. Se notează că un element distinctiv esențial este latura subiectivă, sub aspectul scopului special stabilit la art. 238 și cel de cupiditate urmărit de făptuitor în cazul escrocheriei. Se atestă diferențe inclusiv în raport cu trăsăturile subiectului activ și pasiv din cadrul celor două infracțiuni concurente.

Cuvinte-cheie: *scopul folosinței temporare, scop de cupiditate, economie națională, credit, împrumut, despăgubire, indemnizație de asigurare, escrocherie.*

SOME ASPECTS REGARDING THE RELATIONSHIP BETWEEN ARTICLE 238 AND ARTICLE 190 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The clarification of contradictory aspects in the qualification of legal norms constitutes an essential part of conducting a criminal-legal investigation of an offense. The offenses stipulated in Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova are no exception, as their complex structure of constitutive elements naturally raises certain questions when competing with the norm established in Article 190 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Consequently, forming a comprehensive and clear picture regarding the fight against the phenomenon of the illegal acquisition of credits or loans becomes impossible. It is noteworthy that a fundamental distinguishing element is the subjective aspect, particularly the special purpose established in Article 238, compared to the pursuit of material gain by the perpetrator in the case of fraud. Differences are also observed concerning the characteristics of the active and passive subjects in the two competing offenses.

Keywords: *purpose of temporary use, intent for material gain, national economy, credit, loan, compensation, insurance indemnity, fraud.*

Introducere

Anumite valori sau relații sociale sunt puse în mod permanent în pericol sau lezate prin săvârșirea infracțiunilor. Însăși prin definiție, infracțiunea implică un anumit grad de atentare la ceea ce este protejat prin legea penală. Din aceste considerente, suscită interes analiza comparată a semnelor constitutive din ambele norme penale într-un evitarea unor calificări eronate.

Pe bună dreptate afirmă V. Bujor și L. Buga enunțând că „metoda juridico-comparativă, permite stabilirea semnelor comune ale fenomenelor, obiectelor, proceselor” [1].

Subsecvent, prezintă importanța stabilirea coraportului între aceste infracțiuni (i) din perspectiva existenței unei relații de concurență sau (ii) din perspectiva existenței unui concurs de fapte penale.

În justificarea unei asemenea analize o cităm pe E. Botnari: „Metoda comparativismului [...] este importantă pentru edificarea și consolidarea sistemului național de drept, pentru practica legislativă și activitatea eficientă de aplicare a dreptului [...]” [2].

N. G. Gherasimova [3] susține că, deseori, se atestă o relație între obținerea ilegală a unui credit și susținerea acestuia.

Din perspectivă practică, infracțiunile în discuție pot fi confundate foarte ușor. Au dreptate B.B. Semeniuc și A. V. Șveț când consemnează că „multe dintre semnele obiective ale acestor infracțiuni [dobândirea ilegală a creditului și escrocheria] sunt similare” [4].

Și mai multe similitudini atestăm atunci când escrocheria este săvârșită în sfera creditării. În context, S.V. Gudkov menționează: „Dobândirea ilegală a creditului și sustragerea mijloacelor bănești în baza unor documente false sunt extrem de asemănătoare. Ele se disting doar în baza orientării intenției infracționale de a dispune de mijloacele financiare obținute” [5].

I. G. Idrisova și R. B. Abdulina evidențiază un argument suplimentar în favoarea necesității de a delimita aceste infracțiuni: „Delimitarea este necesară, fiindcă similaritatea între aceste infracțiuni induce în eroare ofițerii de urmărire penală și, respectiv, este imposibil de format un tablou întreg și clar în ceea ce privește lupta cu fenomenul dobândirii ilegale a creditelor”.

Rezultate obținute și discuții

1. Pentru o redare a întregului model delimitator este important de relevat distincțiile între cele două infracțiuni, inclusiv din perspectiva celorlalte elemente ale componenței de infracțiune, nu doar din perspectiva laturii subiective.

Preliminar, menționăm că respectivele fapte penale comportă diferențe din punct de vedere al obiectului protecției penale. Spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM, escrocheria este așezată în cadrul Capitolului VI „Infracțiuni contra patrimoniului” din Partea Specială a Codului penal. Corespunzător, normele de la art. 190 CP RM, ca de altfel și celelalte norme localizate în același capitol din legea penală, apără, cu preponderență, patrimoniul persoanei. În cazul infracțiunilor specificate la art. 238 CP RM situația e diferită. Prin aceste incriminări sunt apărute, cu prioritate, relațiile sociale ce derivă din economia națională. Și doar în plan adiacent, prin aceste norme se urmărește ocrotirea relațiilor sociale ce derivă din patrimoniul persoanei.

Atestăm deosebiri și în planul victimei infracțiunii. Comparativ cu infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM victimă a escrocheriei poate fi nu doar instituția financiară, organizația financiară nebancară, asociația de economii și împrumut sau asigurătorul. Victimă a escrocheriei poate fi orice persoană juridică. Mai mult, victimă a escrocheriei poate fi și persoana fizică. Nu același lucru îl putem afirma în raport cu infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM. Victimă a acestor infracțiuni poate fi doar persoana juridică.

Ca și infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM, cele de escrocherie sunt redade după modelul componentelor materiale. Astfel, nu doar fapta prejudiciabilă, ci și urmarea prejudiciabilă, precum și legătura de cauzalitate dintre faptă și urmarea prejudiciabilă constituie semne obligatorii ale componenței de infracțiune. Deci, ca și structură componentele de infracțiune înscrise la art. 190 și 238 CP RM sunt similare. Ca și construcție însă, acestea comportă diferențe.

2. În primul rând, în cazul escrocheriei, mijlocul săvârșirii infracțiunii nu intră în conținutul laturii obiective a infracțiunii, în varianta-tip, de la alin. (1) art. 190 CP RM. În acest caz, înșelăciunea se exprimă prin alte forme, decât prin utilizarea unor informații false. Mijlocul săvârșirii infracțiunii apare pe post de semn obligatoriu doar în cazul escrocheriei săvârșite cu folosirea de documente false, înscrisuri false (lit. a) alin. (2) art. 190 CP RM). De altfel, respectivul semn circumstanțial agravant a fost introdus recent în textul art. 190 CP RM. Mai exact, acesta a fost înscris sub tiparul art. 190 CP RM prin Legea RM pentru modificarea unor acte normative, nr. 247 din 29.07.2022 [7]. Până atunci, mijlocul săvârșirii infracțiunii nu apărea în textul art. 190 CP RM, fiind, deci, semn facultativ al infracțiunii.

În opoziție, în cazul infracțiunilor stipulate la art. 238 CP RM mijlocul săvârșirii infracțiunii este semn obligatoriu, atât în varianta-tip consemnată la alin. (1), cât și în varianta-tip consfințită la alin. (2). Acesta este reprezentat de informația falsă prezentată victimei.

V. B. Malinin și I. B. Loboțkaia susțin că „în cazul escrocheriei contractul de credit apare pe post de mijloc de săvârșire a sustragerii mijloacelor bănești, intenția reală a făptuitorului constând anume în sustragerea mijloacelor bănești din contul creditorului” [8].

Subscriem acestui punct de vedere. În toată această schemă infracțională, contractul de credit (alături de alte documente) formează mijlocul săvârșirii infracțiunii de escrocherie. Contractul de credit încheiat formează un paravan al adevăratei intenții pe care o manifestă solicitantul de credit. Același lucru îl remarcăm în raport cu contractul de împrumut și documentația de împrumut.

3. În al doilea rând, diferențiază conținutul și construcția faptei prejudiciabile a acestor infracțiuni. În

cazul infracțiunilor prevăzute la art. 190 CP RM fapta prejudiciabilă este constituită din: acțiunea principală și acțiunea secundară (adiacentă). În același timp, reiterăm că în situația infracțiunilor specificate la art. 238 CP RM fapta prejudiciabilă este formată din: acțiunea inițială și acțiunea finală. În cazul celor din urmă infracțiuni nu mai identificăm o acțiune principală și una secundară. Sunt două acțiuni, dar comise etapizat: mai întâi una, după care alta.

În doctrină [9] se remarcă ideea că în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM conținutul înșelăciunii este limitat la forma activă a înșelăciunii. În opoziție, în cazul infracțiunilor de escrocherie înșelăciunea poate îmbrăca atât forma activă, cât și forma pasivă.

4. Infracțiunile enunțate pot fi diferențiate și în planul subiectului infracțiunii. Subiect al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM poate fi atât persoana fizică, cât și persoana juridică. În contrast, subiect al escrocheriei poate fi numai persoana fizică. Corespunzător, în caz de săvârșire a unei escrocherii în sfera creditării va răspunde penal doar persoana fizică, nu și persoana juridică, în pofida faptului că persoana juridică poate fi solicitant/beneficiar al creditului sau al împrumutului.

Constatăm că subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM are un profil aparte. În multe cazuri, infracțiunile sunt săvârșite de persoane juridice și/sau de administratorii persoanelor juridice în interesul persoanelor juridice. În cazul escrocheriei, în dese cazuri, subiect al infracțiunii este persoana fizică non-administrator al persoanei juridice.

M. D. Balalaeva, [10] caracterizând subiectul infracțiunii de escrocherie în sfera creditării afirmă că, în cele mai dese cazuri, în aceasta postură nu apar persoanele pe numele cărora este eliberat creditul, ci organizatorii acestor scheme, ce pregătesc debitori (împrumutați) fictivi.

În vederea asigurării unei interpretări corecte, merită a fi exemplificată următoarea speță: „B.M., prin inducerea în eroare, l-a determinat pe G.V. să încheie un contract de credit cu OCN „M” SRL în valoare de 19 999 lei în scopul procurării unui telefon mobil. Ulterior, G.V. i-a transmis lui B.M. telefonul procurat din contul creditului luat. Totodată, B.M. s-a eschivat de la achitarea ratelor lunare a creditului luat de către G.G., cauzându-i ultimului o daune materiale în sumă de 19 999 lei” [11].

5. Totuși, infracțiunile în discuție, cel mai mult se deosebesc în funcție de conținutul laturii subiective. Mai întâi de toate menționăm că acestea se aseamănă prin prisma formei vinovăției și a modalității sale. Ambele infracțiuni sunt comise cu intenție directă. Aceasta deoarece, în cazul ambelor infracțiuni intenția este calificată prin scop, i.e. scopul este semn obligatoriu. De asemenea, în cazul ambelor infracțiuni motivul este semn facultativ.

Se deosebesc ele însă, în partea ce vizează conținutul propriu-zis al intenției și al scopului urmărit de către făptuitor. Apropos, în cazul escrocheriei nu identificăm un scop primar și unul final (aidoma infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM). Infracțiunile de escrocherie se caracterizează printr-un singur scop. La concret, O.Krișevici [12] susține că în cazul escrocheriei făptuitorul urmărește un scop special, exprimat în intrarea gratuită a bunurilor străine în folosul său ori în folosul unor terțe persoane.

În cazul escrocheriei, instituția financiară, organizația financiară nebanară, asociația de economii și împrumut, precum și asigurătorul este privat(ă) de posibilitatea de a-și exercita atributele dreptului de proprietate în raport cu mijloacele bănești acordate făptuitorului.

La general, V. R. Moisik constată: „În cazul săvârșirii unei infracțiuni contra patrimoniului în baza scopului de cupiditate făptuitorul obține mijloacele bănești cu un singur scop – să introducă, cu titlul gratuit, averea străină în proprietatea sa ori în proprietatea unor terțe persoane” [13].

I. Botezatu relevă: „nu va putea fi aplicat art. 190 CP RM, dacă dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune sau abuz de încredere, este săvârșită în scopul folosinței temporare a acelor bunuri, făptuitorul intenționând restituirea lor ulterioară” [14].

În același plan, S. Brînza și V. Stati accentuează: „nu poate fi recunoscută ca sustragere luarea ilegală și gratuită a bunurilor mobile din posesia altuia, luare prin care acestuia i s-a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv, săvârșită în scopul folosinței temporare a acelor bunuri, făptuitorul urmărind restituirea lor ulterioară” [15].

I. G. Idrisova și R. B. Abdulina subliniază că „în cazul dobândirii ilegale a creditului solicitantul de credit, în cele mai dese cazuri, demonstrează că creditul va fi rambursat și că toate obligațiile avute față de creditor vor fi îndeplinite” [16].

Alți autori opinează: „Dacă persoana primește creditul având scopul de a-l însuși, înșelând creditorul referitor la starea sa economică sau financiară, acțiunile sale trebuie calificate ca escrocherie. În cazul dobândirii ilegale a creditului făptuitorul nu urmărește scopul intrării mijloacelor bănești în proprietatea sa, ci mizează pe utilizarea temporară a banilor obținuți în mod fraudulos” [17].

Pe aceeași undă se află O.V. Ermakova: „În cazul escrocheriei intenția făptuitorului [caracteristică acestei infracțiuni] există deja în momentul inducerii în eroare a creditorului, aceasta fiind îndreptată spre luarea ilegală și gratuită, cu scop de cupiditate, a bunurilor altei persoane și trecerea acestora în beneficiul său ori în beneficiul unor terțe persoane. În cazul dobândirii ilegale a unui credit intenția făptuitorului este îndreptată spre obținerea temporară a creditului, cu restituirea ulterioară, deși întârziată, a mijloacelor bănești luate în credit” [18].

Analogic se expune și M.V. Stepanov: „În cazul escrocheriei intenția făptuitorului din start este asociată cu dorința de a posedea mijloace financiare, în lipsa dorinței de a le rambursa proprietarului acestora. În procesul obținerii ilegale a unui credit, făptuitorul, până la primirea mijloacelor financiare, a mizat pe rambursarea acestora, precum și a dobânzii pentru folosirea lor, însă, este încălcată ordinea de prezentare a informației în baza căreia este luată decizia de acordare a creditului” [19].

Un punct de vedere similar îl au și următorii autori: A. Iu. Poleanskii [20], A. A. Glazov [21], Iu. I. Selivanovskaia [22], M.Iu. Șaleapina [23] și O. Suhaciov [24].

În context, în vederea aplicării art. 238 CP RM nu prezintă relevanță dacă făptuitorul nu a restituit în termen suma mijloacelor bănești obținute. De asemenea, nu contează nici dacă făptuitorul a restituit integral sau parțial suma mijloacelor bănești obținute. Mai mult, nu interesează nici dacă făptuitorul, în genere, a restituit ceva din suma creditului sau a împrumutului obținut. Important ca în toate aceste ipoteze făptuitorul să fi urmărit scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești obținute, cu ulterioara lor rambursare către creditor.

6. Mult mai problematice sunt alte două ipoteze: a) atunci când făptuitorul restituie doar o parte din suma mijloacelor bănești obținute sau, b) atunci când făptuitorul, în genere, nu rambursează nimic din suma mijloacelor bănești obținute.

În aceste două ipoteze este mult mai dificil a proba scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești obținute, precum și intenția făptuitorului de a rambursa aceste mijloace.

Este evidentă problematica enunțată în ipoteza în care făptuitorul nu rambursează nimic din mijloacele bănești obținute. În acest caz, de parcă ar fi prezentă prezumția că făptuitorul a acționat în vederea sustragerii mijloacelor financiare, ci nu în vederea folosirii lor temporare. Totodată, considerăm că această prezumție poate fi răsturnată.

Problematica aprecierii celor comise drept dobândire prin înșelăciune a unui credit sau a unui împrumut (în sensul art. 238 CP RM) sau escrocherie este sesizată chiar și atunci când făptuitorul restituie doar o parte din suma mijloacelor bănești obținute. Evident, pentru a stabili potențiala norma aplicabilă este necesar de stabilit proporția mijloacelor bănești rambursate. Or, ca regulă, restituirea unei singure rate sau a unui număr mic de rate trezește suspiciuni privind existența unei escrocherii.

Este de menționat că lipsa posibilității reale de rambursare a creditului sau a împrumutului luat trebuie raportat la momentul încheierii contractului de credit sau de împrumut și al obținerii mijloacelor bănești corespunzătoare. Circumstanța obiectivă concretizată în lipsa posibilității reale de rambursare a mijloacelor bănești obținute nu trebuie raportată la momentul executării obligațiilor izvorâte din contractul de credit sau de împrumut.

În unele cazuri, făptuitorul folosește întreprinderi fictive în vederea luării unor credite sau a unor împrumuturi. Cu ajutorul întreprinderilor fictive create făptuitorului îi reușește realizarea intenției infracționale îndreptate spre dobândirea prin înșelăciune a creditelor sau a împrumuturilor. În cele mai dese cazuri, atunci când făptuitorul folosește atare entități în procesul contractării unor credite sau a unor împrumuturi, acesta urmărește scopul de sustragere. În asemenea situații, făptuitorul nu intenționează să treacă mijloacele bănești obținute în stăpânire temporară. În mod normal, o atare modalitate de obținere a unor credite sau a unor împrumuturi este incompatibilă cu scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești primite. Or, nu în zadar făptuitorul recurge la o asemenea modalitate de obținere a mijloacelor bănești. Evident, de regulă, făptuitorul nu intenționează să ramburseze mijloacele bănești obținute.

Desigur, în cele mai dese cazuri, făptuitorii, în vederea creării unor împrejurări favorabile lor, vor invoca că, în procesul obținerii prin înșelăciune a unor credite sau a unor împrumuturi, au avut drept scop final rambursarea acestor mijloace bănești, nu însă sustragerea lor. Această poziție a făptuitorului însă, în toate cazurile, trebuie raportată la totalitatea împrejurărilor obiective în care a fost comisă fapta.

Considerăm că nedemonstrarea scopului de a nu rambursa mijloacele bănești obținute cu titlu de credit sau de împrumut constituie motiv pentru a aprecia cele comise drept dobândire prin înșelăciune a unui credit sau a unui împrumut (în sensul art. 238 CP RM) și, eventual, pentru a reîncadra cele săvârșite din tiparul art. 190 CP RM în tiparul art. 238 CP RM.

O atare soluție este valabilă chiar dacă, realmente, făptuitorul, în procesul obținerii mijloacelor bănești din contul victimei, a urmărit scopul de sustragere.

Respectiva soluție își are sorgintea în principiul *in dubio pro reo* (alias – prezumția de inocență) [25], în corespundere cu care, „dubiile de acuzare trebuie interpretate în favoarea acuzatului” [26].

7. Mult mai dificilă este delimitarea acestor infracțiuni în cazul în care activitatea infracțională a făptuitorului este întreruptă la etapa actelor de executare, i.e. la etapa prezentării către victimă a informației false.

În acest caz, cele comise formează tentativă la una dintre infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM sau constituie tentativă la escrocherie?

Cu privire la acest aspect, în doctrină [27] se enunță că faptul prezentării unor informații false încă nu formează conținutul infracțiunii de escrocherie, aceasta deoarece, în acest caz, intenția făptuitorului este îndreptată spre obținerea unui credit.

Într-adevăr, la această etapă ambele infracțiuni se aseamănă extrem de mult. În ambele cazuri, făptuitorul prezintă informații false în vederea obținerii unui credit sau a unui împrumut.

Pentru a cataloga cele comise drept dobândire prin înșelăciune a creditului, O. V. Rastoropova menționează următoarele: „Este necesar de stabilit dacă făptuitorul avea posibilitatea obiectivă de a stinge datoria în caz de obținere a creditului, i.e. de determinat condițiile sale de trai, condițiile sociale și de viață, precum și prezența unei surse de venit care, deși nu corespunde cu informațiile indicate în documentele prezentate creditorului, îi permite acestuia să ramburseze creditul în condițiile contractului încheiat” [28].

În contrast, dacă făptuitorului îi lipsește posibilitatea reală de a rambursa suma creditului sau a împrumutului obținut, cele comise, în mod normal, trebuie încadrate în baza art. 190 CP RM, cu referire la art. 27 CP RM (tentativă la escrocherie).

Și de această dată, în cazul în care se atestă suficiente dubii privind potențiala normă aplicabilă, grație principiului *in dubio pro reo*, trebuie aleasă, spre aplicare, cea mai favorabilă normă făptuitorului (i.e. una dintre normele înscrise la art. 238 CP RM).

8. În final, avându-se în vedere cele evocate mai sus, ținem să subliniem, așa cum se relevă și în doctrina de specialitate, [29] că între normele ce incriminează dobândirea prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului și cele ce prevăd răspunderea pentru escrocherie nu se atestă un raport de concurență.

Notăm că potrivit alin. (1) art. 115 CP RM „Concurența normelor penale presupune săvârșirea [...] unei fapte prejudiciabile, cuprinse în întregime de dispozițiile a două sau mai multor norme penale și constituind o singură infracțiune”.

V. Prisacari observă că „în cazul concurenței normelor penale urmează a fi aplicată o singură normă incriminatorie (deși sunt aplicabile mai multe asemenea norme)” [30]. Aceasta înseamnă că, în cazul concurenței normelor una și aceeași faptă este cuprinsă de conținutul mai multor norme incriminatorii.

În speță, nu e posibil ca una și aceeași faptă să fie cuprinsă, concomitent, de textul art. 238 CP RM, precum și de textul art. 190 CP RM. Numitele infracțiuni, așa cum am punctat supra, se deosebesc, cel puțin din perspectiva scopului urmărit de către făptuitor. De fapt, scopul final al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM este radical opus scopului infracțiunii de escrocherie. Totodată, făptuitorul nu poate, în același timp, să urmărească, atât scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești obținute, cât și scopul de sustragere. Unul îl exclude pe celălalt. Tocmai din aceste motive, între normele analizate nu poate exista un raport de concurență. Făptuitorul fie săvârșește una dintre infracțiunile stipulate la art. 238 CP RM, fie comite o escrocherie.

Bibliografie:

1. BUJOR, V., BUGA, L. *Teoria generală a dreptului: note de curs*. Chișinău, 2016, p. 8.
2. BOTNARI, E. *Locul și rolul teoriei generale a dreptului în formarea competențelor juridice*. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Relevanța și calitatea formării universitare: competențe pentru prezent și viitor”*, (Bălți, 08 octombrie 2015), p. 162.
3. ГЕРАСИМОВА, Н. Р. *Основы криминалистической методики расследования незаконного получения кредита*: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Нижний Новгород, 2004, с. 16.
4. СЕМЕНЧУК, В. В., Швец, А. В. *Проблемы квалификации мошенничества в кредитной сфере в свете последних изменений в уголовном законодательстве*. În: *Юридический мир*, 2013, № 6, с. 17.
5. ГУДКОВ, С. В. *Уголовно-правовая оценка посягательств на кредитные отношения*: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Омск, 2008, с. 15.
6. ИДРИСОВА, И. Г., АБДУЛЛИНА, Р. Б. *Разграничение хищения и незаконного получения кредита*. În: *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*, 2019, № 4-3, с. 98.
7. *Legea RM pentru modificarea unor acte normative, nr. 247 din 29.07.2022 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 267-273.
8. МАЛИНИН, В. Б., ЛОБОЦКАЯ, И. В. *Объективная сторона состава преступления, предусмотренного ст. 159.1 УК РФ «Мошенничество в сфере кредитования»*. În: *Ленинградский юридический журнал*, 2015, № 3 (41), с. 171.
9. PRODAN, S. *Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare*. Chișinău: CEP USM, 2011, p. 164.
10. БАЛАЛАЕВА, М. Д. *Мошенничество в сфере кредитования: некоторые проблемные вопросы расследования (криминалистический аспект)*. În: *Вестник Нижегородской академии МВД России*, 2015, № 1(29), с. 66.
11. *Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 21.12.2022. Dosarul nr. 1-2172/2021*. [citat 24.10.2022] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3c239f1a-9ec8-44ba-a679-fbe1e78cd25c
12. КРЫШЕВИЧ, О. *Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России*. În: *Jurnalul juridic național: teorie și practică*, 2014, № 5, с. 54.
13. МОЙСИК, В. Р. *Проблеми кримінальної відповідальності за шахрайство з фінансовими ресурсами*: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. Київ, 2002, с. 12.
14. VOTEZATU, I. *Răspunderea penală pentru escrocherie*: tz. de doct. în drept. Chișinău, 2010, p. 110.
15. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 848.
16. ИДРИСОВА, И. Г., АБДУЛЛИНА, Р. Б. *Разграничение хищения и незаконного получения кредита*. În: *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*, 2019, № 4-3, с. 98.
17. ГОЛОКОЛЕНКО, Н. А. *Понятие незаконного получения кредита*. În: *Бизнес в законе*, 2009, № 3, с. 138.
18. ЕРМАКОВА, О. В. *Проблемы квалификации мошенничества в сфере кредитования*. În: *Вестник Томского государственного университета*, 2016, № 406, с. 199.
19. СТЕПАНОВ, М. В. *Уголовно-правовая характеристика мошенничества в сфере кредитования (ст. 159.1 УК РФ)*. În: *Пробелы в российском законодательстве*, 2014, № 3, с. 135.
20. ПОЛЯНСКИЙ, А. Ю. *Уголовно-правовые аспекты мошенничества в сфере кредитования*. În: *Вестник Омского университета. Серия «Право»*, 2014, № 1(38), с. 222.
21. ГЛАЗОВ, А. А. *Некоторые вопросы квалификации мошенничества в сфере потребительского кредитования и его отграничения от других преступлений*. În: *Юридическая наука и правоохранительная практика*, 2008, № 2(5), с. 66.
22. СЕЛИВАНОВСКАЯ, Ю. И. *Спорные вопросы уголовной ответственности за незаконное получение кредита*. În: *Успехи современного естествознания*, 2009, № 4, с. 16.
23. ШАЛЯПИНА, М. Ю. *Ответственности за незаконное получение кредита по Уголовному кодексу Российской Федерации*. În: *Общество и право*, 2014, № 2(48), с. 127; ШАЛЯПИНА, М. Ю. *Уголовно-правовые и криминологические проблемы противодействия кредитно-банковским преступлениям*: дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Краснодар, 2015, с. 111.

24. СУХАЧОВ, О. Злочини у сфері банківського кредитування. În: Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2012, № 93, с. 113.
25. SEREBRENNIKOVA, A. V. et al. *The Correlation of in dubio pro reo and in dubio pro duriore principles in the criminal proceedings of Switzerland and Russia.* În: *Revista Publicando*, No 15 (2), 2018, p. 231.
26. BUBALO, L., PAJIC, D. *In dubio pro reo principle in modern criminal procedure.* [citat 15.01.2023] Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/336687038_In_dubio_pro_reo_principle_in_modern_criminal_procedure
27. ГАБДРАХМАНОВ, Ф. В. et al. *Уголовная ответственность за мошенничество в сфере кредитования: проблемы правоприменения.* În: *Крымский научный вестник*, 2016, № 2 (8), с. 46.
28. РАСТОРОПОВА, О. В. *Мошенничество в сфере кредитования.* În: *Бизнес в законе*, 2016, № 5, с. 243.
29. MUCHA, K. *Economic crime in the Polish legal system on the example of the crime of obtaining a bank credit by false pretenses.* În: *Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia*, vol. 16, 2013, No. 1, p. 123; BARBĂNEAGRĂ, A. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu.* (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). Chișinău: Sarmis, 2009, p. 498.
30. PRISACARI, V. *Concursul de infracțiuni versus concurența normelor penale.* În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2022, nr. 9, p. 46.

Date despre autor:

Andrei STRATAN, doctor în drept, lector universitar, Departamentul Drept Penal, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0002-1590-7209

E-mail: andrei.stratan95@gmail.com

Prezentat: 01.03.2025